

якнайбільшого виграшу від глобалізації. Водночас, Європа, заявляючи про себе на міжнародній арені, буде відігравати провідну роль у формуванні майбутнього світового економічного порядку через G20 і реалізації європейських інтересів шляхом активного використання всіх наявних інструментів.

Частковим джерелом зростання, якого потребуватиме ЄС у період реалізації стратегії, будуть країни, що розвиваються. Середній клас в цих країнах зростає і імпортує товари і послуги, які є областю Євросоюзу. Будучи найбільшим торговим блоком у світі, використовуючи свою відкритість на світ, ЄС спостерігає за поведінкою інших розвинутих країн або країн, що розвиваються, щоб передбачити майбутні тенденції і адаптуватися до них.

Стратегія “Європа-2020” важлива не тільки для країн-членів Європейського Союзу, але й для країн-кандидатів і країн-сусідів, в сфері покращення проведення внутрішніх реформ. Розширення області застосування принципів ЄС відкриє нові можливості як для її країн-членів, так і перед їхніми сусідами.

Одною з ключових цілей на найближчі роки буде побудова стратегічних відносин з країнами, що розвиваються для обговорення питань, що становлять спільний інтерес, для сприяння розвитку співпраці в нормативних та інших питань, а також для налагодження двосторонніх відносин. Структура цих відносин має бути гнучка і мати скоріше політичний, ніж технічний вимір.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Komunikat Komisji Europa 2020, Bruksela, 3.3.2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf.*
2. *Europe 2020 indicators, 01/04/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicator/s/headline_indicators.*

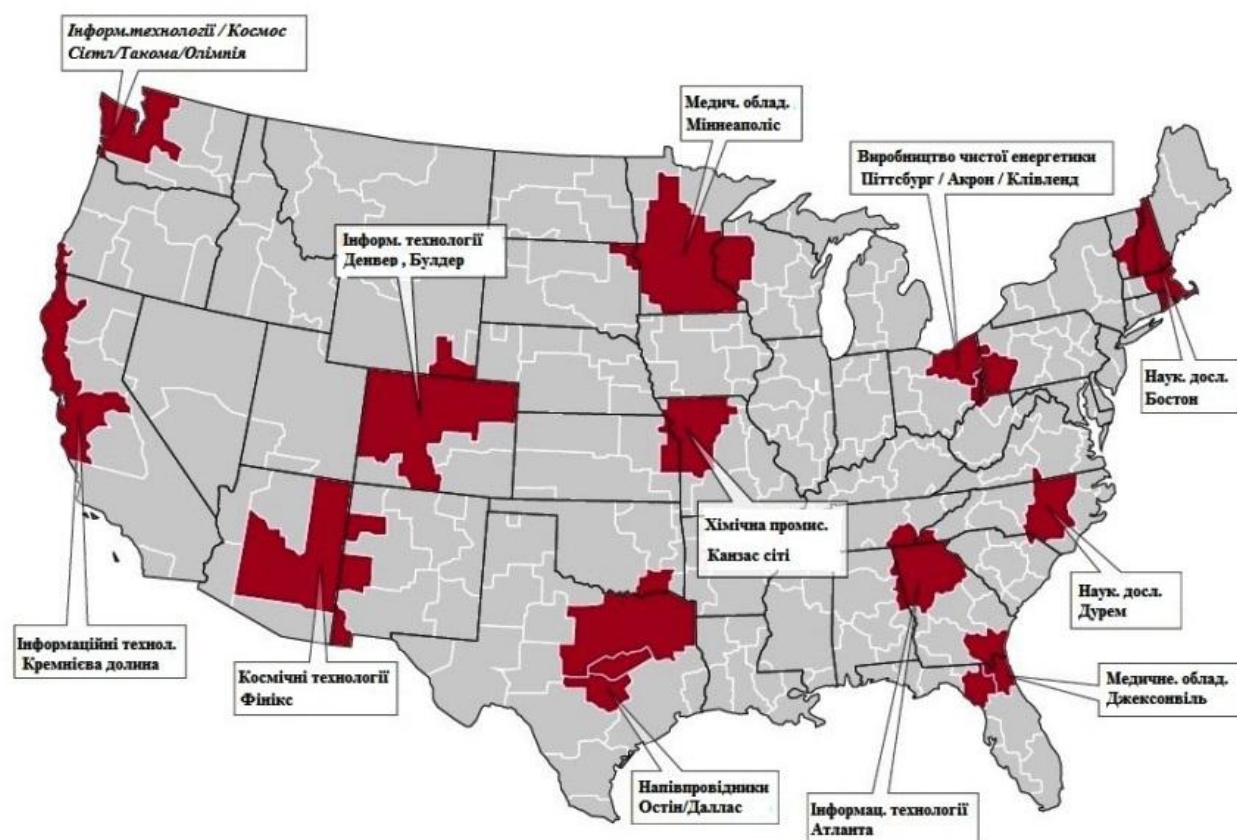
ЄВГЕНІЙ КУРИЛЯК

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КЛАСТЕРНИХ СИСТЕМ США І ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Розгляд досвіду найбільш технологічної країни, якою є США, свідчить про те, мережа сильних факторів має точковий характер (рис. 1). Як правило, спеціалізація інноваційних кластерів зорієнтована на регіональний рівень. При чому, навіть у такій високотехнологічній країні, як США, далеко не всім штатам вдається досягнути технологічного лідерства принаймні в одній галузі. Фактично із 48-ми штатів, що розташовані на території між Атлантичним і Тихим океанами та між Канадою і Мексикою, лише у 12-ти розміщені найбільш високотехнологічні кластери.

Інноваційні кластери в США

Вибірка найбільших високо-технологічних кластерів в різних частинах країни

Рис. 1. Вибірка кластерів високої технологічності США [2. Р. 76].

Інфраструктурний базис у розвитку кластеризації можна показати на прикладі штатів Айова, який отримав високі досягнення в сільському господарстві, і Північній Каліфорнії, яка стала лідером у напівпровідниковій промисловості. В Айові сформувалася регіональна система досліджень і розробок на основі передачі землі (land grant) університетам і експериментальним станціям. Їхня місія полягала у підготовці майбутніх фермерів і здійсненні досліджень для потреб регіону. У Північній Каліфорнії для рекламування бурхливого зростання напівпровідникової промисловості створили бренд «Силіконова долина», після чого з'явилися силіконові алеї, гори, лощини і прерії. Тут протягом багатьох десятиліть розвивалося підприємництво у вищій школі, складалися ділові відносини між університетами і бізнесом, здійснювалася державна підтримка НДДКР і розроблялася особлива політика підтримки бізнесу, орієнтована як на військові, так і на цивільні цілі. Крім того, важливе місце в американській практиці розвитку кластерів займають венчурні фірми, які первісно орієнтувалися переважно на виконання соціальних функцій.

Кластерні системи в економічному розвитку тільки починають витіснити традиційні форми організації виробництва. Їх майбутня значимість високо оцінюється країнами, в яких вони відіграють в останні десятиліття важливу роль в економіці. Симптоматично, що Президент США Барак Обама вже у своєму першому виступі перед Конгресом звернув увагу на необхідність

підтримки процесів динамічної взаємодії між великими і малими компаніями, університетами, фінансовими структурами на основі кластерних стратегій, які функціонують, насамперед, на регіональному рівні і спроможні придати динамізм економіці країни в цілому. Він також ініціював в рамках бюджету на 2010т рік 100 млрд. дол. на підтримку регіональних інноваційних кластерів і бізнес-інкубаторів, вважаючи їх критичною компонентою конкурентоспроможності США [1; 3]. Така політика на федеральному рівні передбачається вперше, раніше підтримку кластероутворення здійснювалась лише в рамках регіонів.

Не менш серйозну увагу розвитку кластерних ініціатив приділяється і у країнах Європейського Союзу. За оцінкою віце-президента Європейської Комісії Гюнтера Верхуджена, який відповідає за підприємницьку і промислову політику, «ЄС має потребу у більшій кількості кластерів світового рівня. Вони відіграють життєво важливу роль в інноваційному розвитку наших фірм і у створенні нових робочих місць. Тому ми пропонуємо, щоб зусилля в області підтримки кластерної політики на всіх рівнях були спрямовані на посилення переваги і відкритості для співробітництва, зберігаючи при цьому конкурентне середовище в рамках створених агломерацій» [5].

В Європейському Союзі не всі країни одночасно почали формувати і реалізовувати політику кластеризації. Проте на початок 2000-х років кластери вже функціонували практично у всіх державах ЄС. Першими країнами, що звернулися до використання кластерних форм були Нідерланди, Італія, Німеччина, Іспанія. Нині в Європейському Союзі повністю охоплені кластерними формами організації виробництва данська, фінська, норвезька і шведська промисловість. Зокрема, Фінляндія завдяки реалізації кластерної політики протягом 2000-х років посідає провідні місця у світових рейтингах конкурентоспроможності. Ці досягнення забезпечили різні за сировинними, технологічними і наукомісткими параметрами галузі. Так, маючи лише 0,5% світових запасів лісу, країна забезпечую 10% світового експорту продукції деревообробки і 25% – паперу. На телекомунікаційному ринку вона обіймає 30% світового експорту устаткування мобільного зв'язку і 40% – мобільних телефонів [4].

Еволюція локальних виробничих систем кластерного типу у Європейському Союзі відбувалася у напрямку збільшення «критичної маси» кластерів, яка спромоглася б справити вплив на підвищення конкурентоспроможності як окремих країн, так і ЄС в цілому. Це проявилось в тому, що поступово суть кластерних об'єднань змінювалася і збагачувалася. Насамперед еволюціонувала національна і регіональна кластерна політика. Ініціативи у створенні кластерів трансформувалися від завдань з розвитку промислового виробництва, підвищення його продуктивності і ефективності до впровадження інновацій та економічних перетворень з урахуванням суспільних і соціальних аспектів. Змінювалися і масштаби ініціатив від суто місцевих проблем до національних і глобальних.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ленчук Е. Б. Кластерный поход в стратегии инновационного развития зарубежных стран [Электронный ресурс] / Ленчук Е.Б., Власкин В.А. // Режим

доступу: <http://institutiones.com/strategies/1928-klasternyj-podxod-v-strategii-innovacionnogo-razvitiya-zarubezhnyx-stran.html>.

2. *Cluster Mapping Project, Institute for Strategy and Competitiveness, Harvard Business School. Copyright 2005 President and Fellows of Harvard College.* // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ruthenia.ru/Logos/number/40/07.pdf>. – С. 76.

3. *Jonathan Sallet and Paisley Innovation Clusters Create Competitive Communities. Huff Post Social News September 21, 2009.*

4. *Oulu Region – The Direction for Expertise. Oulu: Painotalo Suomenmaa, 2003. – P. 24.*

5. *Powerful dusters: Main Drivers of Europe's Competitiveness. Brussels, 17i1 October 2008 [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/innovation/index_en.htm.*

ІРИНА ЛЕВЧУК

Науковий керівник:

к.е н., доцент Кривоус В. Б.

БОРГОВА КРИЗА ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРО

Виникнення державного боргу є звичайним наслідком економічної активності. Частина економічних суб'єктів отримують додаткові доходи, в той час як інші відчувають їх нестачу. Проте головною цінністю для будь-якої держави є її економічна безпека та незалежність. Саме для збереження цього потрібно зменшувати тиск з боку міжнародних організацій та урядів інших країн, через зниження зовнішнього боргу, котрий являється загальним обсягом заборгованості держави перед ними на певну дату, включаючи відсотки. У іншому випадку це може призвести до боргової кризи, тобто неспроможності держави – боржника сплачувати зовнішні позики та обслуговування їх у повному розмірі. Це й сталося з зоною євро, адже частина країн позичала грошові резерви, щоб сплачувати попередні кредити, тим самим нарощуючи нові. Вже до початку 2010 року в деяких країнах державний борг досяг критичного рівня – близько 130% ВВП в Греції. У Греції держборг виріс на 20,3%, склавши 159,1% від ВВП, в Португалії – на 18,9% (110,1% від ВВП), а в Ірландії – на 16,5%, досягнувши позначки в 104,9% від ВВП [1]. Так, у порівнянні з 2012 роком на кінець 2013 року зовнішній борг Греції збільшився на 19,9% від ВВП [1]. Схожа ситуація і на Кіпрі, Так, якщо на кінець 2012 року державний борг Кіпру становив 15 043 млн. євро, то на кінець 2013 року 18 403 млн. євро, що на 25,3% більше. В Іспанії він зріс на 14,3%, а в Словенії на 14,1%, і станом на кінець 2013 року становлять 954863 млн. євро та 21922 млн. євро відповідно. Зменшити зовнішній борг у 2013 році на 2,8% вдалось Німеччині, і на кінець 2013 року її борг становив 2 126 831 млн. євро, проти 2 153 294 млн. євро в кінці 2012 року. Крім неї зовнішній державний борг зменшили деякі країни Європи: Болгарія (1,4%), Латвія (2%), Литва (0,8%) та